

PERSONALITĂȚI ALE EMIGRAȚIEI RUSE ÎN ROMÂNIA INTERBELICĂ. NIKOLAI SABLIN ȘI „GOLOS BUHARESTA”¹

Ala GĂINĂ

Articla este consacrată temei rusei emigrații în mezuoenera Rumaniei, reprezentând cele din urmă lucrări publicate în țara noastră și subliniind necesitatea continuării cercetărilor în această sferă. Articla conține: informații despre viața și creația rusei emigrante Nikolai Sablin, cum a fost primită de autoritatea rumană și sovietică, informații despre gazeta Glos Buharesta și articlile publicate, memoriile scrise de N. Sablin în timpul arestării în lagărele sovietice și despre experiența sa ca capitane de rangul 2 pe o iachetă imperială.

Cuvinte cheie: emigrația albă, Glos Buharesta, N. V. Sablin, personalități ruse emigrante, prima vală a emigrației ruse, Rusia din străinătate, Ștandart.

Institutul de Istorie „George Barițiu” a publicat recent câteva volume în seria „Afaceri Orientale”: *Emigrația belarusă, caucaziană, rusă și ucraineană în timpul celui de al Doilea Război Mondial: organizarea activității și orientarea în corespondența diplomatică română și note ale Serviciului Special de Informații; Chestiunea refugiaților de peste Nistru; Indezirabilii: aspecte mediatice, umanitare și de securitate privind emigrația din Uniunea Sovietică în România interbelică; Emigrația albă și Biserica Rusă pe teritoriul României Socialiste: documente din arhiva fostei Securități*. Aceste studii cercetează cauzele și modalitățile de emigrare, reacția autorităților și a populației autohtone în contextul transformărilor sociale și politice din perioada interbelică. Este necesară o completare a cercetărilor efectuate din perspectivă culturală prin efectuarea unei analize a periodicelor comunității ruse și a volumelor publicate în această perioadă.

Volumul *Comandorul Sablin: liderul monarhiștilor ruși urmărit de Siguranță și de Securitate, 1926-1959* conține peste patru sute de documente din Arhivele

¹ Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului „Cercetări doctorale multidisciplinare competitive pe plan european (CDocMD)”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr.POSDRU/187/1.5/S/155559.

Romanoslavica LII nr.1

Securității, materiale ce ne permit reconstruirea activității emigrantului rus de pe teritoriul României.

Nikolai Sablin emigrează în România în 1921, ajungând aici prin Finlanda, Anglia și Franța, împreună cu familia (soția și fiul de 9 ani). Soția lui, născută Pommer, era originară din Basarabia și deținea suprafețe importante de pământ în Soroca. Fiind reprezentant al firmei de automobile „Studenbaker”, ducea o viață destul de îmbelșugată la București; era președinte al filialei române a Uniunii Militare Navale Ruse și directoral tipografiei „Litera”; înființează „Societatea de Ajutor Mutual a Ofițerilor Ruși Combatanți pe Frontul Român 1916-1918 și aflați în România”.¹

În anul 1930 a fost numit reprezentant al Marelui Duce al Rusiei, Kirill Vladimirovici Romanov (devenit capul Casei Romanov), în București cu misiunea de a stabili „legături spirituale între supușii ruși; să apere drepturile și interesele lor și să ia toate măsurile care depind de Domnia sa, pentru binele poporului rus”², astfel că, începând cu 23 decembrie 1930, a devenit reprezentant al monarhiștilor ruși în România.³

În perioada în care s-a aflat în România a colaborat cu centrele emigrației monarhiste ruse europene și a înființat publicația bilingvă „Golos Buharesta” împreună cu generalul Aleksandr Herois, ziaristul Aleksandr Mihailov și avocatul Viktor Roth. Apariția ziarului a fost de câteva ori amânată datorită necesității clarificării situației create în urma semnării Pactului de neagresiune româno-sovietic.

Primul număr al ziarului a apărut în data de 13 august 1933, având sediul redacției pe Calea Griviței nr. 33, în locuința lui Nikolai Sablin. Redactorul-șef al ziarului este Aleksandr Mihailov, iar partea ziarului în limba română este redactată de A. Vișinescu, redactorul ziarului „Curentul”.

În primul număr al ziarului se anunță că acesta va apărea provizoriu o dată sau de două ori pe săptămână, până când redacția va face rost de fondurile necesare pentru ca ziarul să devină cotidian. Iată care este programul publicației:

¹ Notă a Direcției Generale a Poliției și a Siguranței, ACNSAS, fond informativ, dosar 263759, vol. III, f. 17.

² V. Guzun, *Comandorul Sablin: liderul monarhiștilor ruși urmărit de siguranță și de securitate, 1926-1959*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2014, p.14.

³ Notă a Direcției Generale a Poliției și a Siguranței, ACNSAS, fond informativ, dosar 263759, vol. III, f. 3.

Romanoslavica vol. LII, nr.1

1. Noi nu suntem organul niciuneia dintre mișcările emigranților ruși.
2. Suntem călăuzitorii intereselor Basarabiei și ale grupărilor din această provincie.
3. Nu dorim a lega de soarta noastră pe niciunul din partidele politice, avem în vedere numai interesele comune ale acestei provincii și oferim sprijinul ziarului nostru pentru reprezentanții oricărei grupări parlamentare, sociale și comercial-industriale, întru exprimarea dorințelor sau pentru indicarea neajunsurilor care împiedică dezvoltarea provinciei.
4. Noi stăm pe baza că Basarabia este o parte a României și ziarul nostru va păzi Constituția și legile existente.
5. Pentru toți minoritarii din Basarabia noi oferim posibilitatea expunerii doleanțelor și intereselor lor juste în coloanele ziarului nostru.¹

Este lesne de înțeles că ziarul are un caracter antisovietic și este împotriva reluării raporturilor cu Rusia sovietică. Comitetul de redacție nu a permis niciunui evreu să fie colaborator al ziarului, iar chestiunea evreiască nu a fost pusă în discuție în coloanele acestuia.²

Scrisorile primite din Basarabia la redacția ziarului a demonstrat că programul publicației „a găsit un ecou favorabil în populația rusă din această provincie, care simte nevoia de o presă cu caracter conservator-național și nicidecum de presa pseudo-rusească „Nașa reci” și de ziarele evreiești din Basarabia”.³

N. Sablin a fost o personalitate controversată. Deși acțiunile sale vădeau o aversiune antisovietică, el a fost receptat ca un individ suspect, atât de autoritățile române, cât și de cele sovietice. SMERȘ⁴ l-a condamnat pentru activitate antisovietică, înrolarea în Armata Română și participarea la război în calitate de comandant al Convoifului de aprovizionare nr. 1 „Sulina”, iar autoritățile române l-au acuzat pentru menținerea corespondenței cu emigranții ruși din Europa (Germania, Marea Britanie, Franța), „activitate de uneltire contra ordinii sociale”, rezident al spionajului englez, legătura cu organele informative militare române înainte de 23

¹ ACNSAS, fond documentar, dosar 12668, f. a.

² ACNSAS, fond informativ, dosar 263759, vol. III, f. 336.

³ ACNSAS, fond informativ, dosar 263759, vol. III, f. 338.

⁴ Direcția Generală de Contrainformații Militare; termen provenit din prescurtarea cuvintelor „смерть шпионам!”

Romanoslavica LII nr.1

august 1944 și pentru că „nu se împacă cu regimul actual, visează la răsturnarea comunismului și întronarea regimului burghez”¹.

N. Sablin era perceput ca o persoană suspectă chiar în rândurile emigrației ruse și se spune că recunoașterea sa ca cetățean român în rezerva Armatei Române cu gradul de comandor s-a făcut pe bază de acte ilegale,² totuși ministrul Rusiei la București, St. Poklevski-Kozel, îl considera „corect și loial”.³

În Arhivele Securității s-au păstrat documente din care reiese că s-a încercat în mai multe rânduri discreditarea, împiedicarea activității și distribuirii ziarului rus-român. De aceste acțiuni sunt responsabili „Gaziev Serghie, fostul director al ziarului „Nașa reci”, căruia nu-i convine apariția regulată a ziarului”, comuniștii, „căroră nu le convine caracterul anticomunist al ziarului”⁴ și cercurile evreilor refugiați din Rusia, care „continuă să fie ostile și să boicoteze noul ziar (...), răspândind zvonuri neîntemeiate despre antisemitismul și programul ultramonarhist al conducătorilor sus-numitului ziar.”⁵ Atașatul militar francez a încercat, în zadar, suspendarea ziarului chiar prin dna Sablin, de origine evreică din Franța și prin dna Gafencu, care au insistat pe lângă generalul Herois să-l convingă pe să înceteze activitatea ziarului.⁶ D-na Sablin a reușit să împiedice reeditarea ziarului făcând demersuri pe lângă George Verglas, decanul coloniei franceze din capitală și proprietarul tipografiei „Litera”.⁷ Din documentele găsite la Arhive aflăm că d-na Sablin era bănuită ca agentă sovietică și a Serviciului Secret al francezilor.

În luna decembrie a anului 1933 ziarul și-a suspendat activitatea din motive financiare și din această cauză s-a organizat o serată pentru strângere de fonduri care vor servi la reeditarea ziarului, păstrând același caracter filoromân și antisovietic.⁸

¹ Nota agentului „Avram Lazăr” privind biografia și caracterizarea lui N. Sablin, ACNSAS, fond informativ, dosar 263759, vol. I, f. 176.

² Notă a Direcției Generale a Poliției și a Siguranței, ACNSAS, fond informativ, dosar 263759, vol. III, f. 61.

³ ACNSAS, fond informativ, dosar 263759, vol. II, f. 281.

⁴ ACNSAS, fond informativ, dosar 263759, vol. III, f. 348.

⁵ ACNSAS, fond informativ, dosar 263759, vol. III, f. 350.

⁶ ACNSAS, fond informativ, dosar 263759, vol. III, f. 374-375, fond documentar, dosar 12668, 1933-1934, f. 40.

⁷ ACNSAS, fond informativ, dosar 263759, vol. III, f. 433,

⁸ ACNSAS, fond informativ, dosar 263759, vol. III, f. 425.

În aproape fiecare număr al ziarului, N. Sablin a publicat fragmente din memoriile sale, din experiențele pe care le-a trăit în calitate de căpitan de rang doi (comandor) în flota maritimă. Iată o parte dintre aceste articole:

- *Pe vasul imperial Ștandard*, nr.1 al ziarului, 13 august, 1933, (amintiri din viața familiei Țarului Nikolai al II-lea)
- *Ștandard*, nr. 2,
- *Flota germană*, 26 august, 1933
- *Amintiri din Petersburg*, nr. 5 al ziarului, 11 septembrie
- *Amintiri din viața marinarilor* (sfârșitul), 14 septembrie
- *Amintiri*, nr. 6, 17 septembrie
- *Amintiri din Ialta*, nr. 7, 23 septembrie
- *Junimea*, nr. 9, 8 octombrie (amintiri din viața elevilor de la Școala de Marină)
- *Amintiri despre Țarul Rusiei*, nr. 12, 6 noiembrie
- *Ziua armistițiului la Casa Franceză*, nr. 13, noiembrie, (despre searata ce a avut loc în data de 11 noiembrie la Casa Francezilor, în prezența ministrului Franței D'Ormesson)

O parte dintre articolele publicate apără cauza emigrației ruse, lansând un apel de ajutor pentru cei care ar putea face un gest umanitar în acest sens. De exemplu, articolul *Motive de toamnă*, de A. Mihailov, descrie sărăcia emigranților ruși, care nu au strictul necesar pentru a intra în iarnă, iar *Cerșetori cu diplomă* de Ksenia Hrjanovskaia arată starea materială deplorabilă în care se găsesc emigranții intelectuali.

În coloanele ziarului puteau fi citite recenzii ale celor mai valoroase cărți publicate la Moscova sau București (recenzia romanului *Rusoaica* de Gib Mihăescu), traduceri în rusă ale poezilor români sau traduceri în română ale poezilor ruși (versuri de O. Goga, A. Pușkin și M. Lermontov – traduceri în limba rusă și română de N. Mihailova), mesaje de felicitare adresate scriitorilor conaționali pentru premiile obținute, articole despre necesitatea traducerilor din clasicii români în limba rusă.

În luna septembrie, 1936, N. Sablin și cu Al. Mihailov au desfășurat o intensă

Romanoslavica LII nr.1

activitate pentru a-i determina pe toți conaționali lor să-l recunoască pe Marele Duce Kirill ca viitor împărat al Rusiei. În acest scop a fost pregătită o broșură pentru a fi răspândită în rândul emigrației ruse din România și Iugoslavia.¹

N. Sablin își consemnează memoriile din perioada detenției din lagărele sovietice RASS Komi și lagărul „Spassk” din Kazahstan în *Impresiile din călătoria mea prin Eldorado*.

Din corespondența cu fratele său, Evgheni Vasilevici Sablin, ultimul reprezentant al Rusiei Imperiale la Londra, colaborator al serviciilor britanice și președintele Comitetului Emigranților Ruși, datată cu 3 mai 1937, Londra, aflăm despre intenția fratelui de a găsi un editor pentru manuscrisul său, „fiindcă ar fi păcat să rămână nepublicat. El nu poate fi publicat în limba engleză, fiindcă asemenea descrieri nu interesează pe englezi. Pentru publicarea lui în limba rusă sunt necesare fonduri.”²

N. Sablin a petrecut mai bine de un deceniu în lagărele sovietice, apoi în cele române. Cu toate acestea, el și-a consemnat memoriile pe care ulterior le-a și publicat. Manuscrisul, scris pe teritoriul României, a fost publicat la New York în perioada în care se afla în detenție în provincia Karaganda din centrul Kazahstanului. Lucrarea memorialistică descrie ultimii ani de bunăstare a Rusiei Imperiale, 1906-1914, la care a fost martor și participant N. Sablin. Memoriile conțin informații despre viața privată a familiei imperiale și a apropiaților acesteia, vizitele oficiale și întâlnirile pe care le-a avut Nicolai al II-lea cu conducătorii altor state sau cu alte personalități pe vasul „Ștandar”.

Cu o deosebită atenție la detalii, măiestrie și umor, N. Sablin a prezentat episoade din viața marinărească, din epoca imperială apusă. Cele mai bine de două sute cincizeci de fotografii, pe care le-a făcut însuși Sablin, întregesc tabloul descris, redându-i culoarea autentică a epocii. Memoriile sunt însoțite cu un indice al numelor care apar în carte, indice ale vaselor și un dicționar de termeni specializați.

În concluzie, menționez că memoriile emigrației ruse au fost publicate în străinătate pentru că doar în afara granițelor adevărul putea fi spus. Regimul totalitar a rezistat vreme îndelungată și refugiații și-au pierdut speranța de a se întoarce în patrie; au fost nevoiți de împrejurări să învețe limba țării gazde și să se integreze în noua societate. Iată o parte dintre scriitorii-emigranți din primul val care și-au publicat memoriile în secolul al XX-lea: A. Bahrah, S.K. Makovski, Zinaida

¹ ACNSAS, fond informativ, dosar 263759, vol. III, f. 482.

² ACNSAS, fond informativ, dosar 263759, vol. III, f. 174-175.

Hippius, B. Zaițev, A. Sedîh, I. Terapiano, N.A. Berdiaev, Nina Berberova, V. Nabokov ș.a. N. Sablin este unul dintre acești scriitori care a plătit cu propria viață curajul de a-și tipări memoriile. După ispășirea termenului de detenție în lagărele sovietice a fost arestat de autoritățile române și trimis la Dej, rămânând aici până-n ultima clipă a vieții sale.

Bibliografie

- Arhivele ACNSAS, dosar 263759, dosar 12668
Grosul, Vladislav, *Russkoe zarubej'e v pervoi polovine XIX veke*, Ed. „Rossiiskaia politiceskaia ențiklopedia”, 2008
Guzun, Vadim, *Comandorul Sablin: liderul monarhiștilor ruși urmărit de siguranță și de securitate, 1926-1959*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2014
Guzun, Vadim, *Indezirabilii. Aspecte mediatice, umanitare și de securitate privind emigrația din Uniunea Sovietică în România interbelică*, Filos, București, 2014
Miroslav, Iovanovici, *Ruskaia emigrația na Balkanah 1920-1940*, Biblioteka-fond „Russkoe Zarubejie”, Moscova, Russkii put', 2005
Rossiiskie ucionîe i injenerî v emigrații, Rossiiskaia Akademia Nauk. Institut istorii estestvoznania i tehniki. Mejdunarodnaia akademiia informatizații; red. V.P. Borisov, Moscova, Perspektiva, 1993
Russkoe Zarubej'e. Zolotaia kniga emigrații: Pervaia tret' XX veka. Ențiklopediceskii biograficeskii slovar', Moscova, 1997
V poiskah luc'șei doli. Rossiiskaia emigrația v stranah Ţentral'noi i Iugo-Vostoc'noi Evropî (vtoraia polovina XIX — pervaia polovina XX v.), red. T.A. Pokivailova, Moscova, Ed. „Indrik”, 2009